

Chet tillarini mukammal o'rganishga astoydil «bel bog'lagan» Jizzax viloyati, Jizzax tumanidagi 4-maktabning 9-sinf o'quvchisi

Baxtixon Isroilova ham gazetamizning ashaddiy muxlislaridan.

Tengdoshingiz haqidagi maqolani gazetaning keyingi sonlarida o'qiysiz

Vatan yagonadir, Vatan bittadir!

Tong

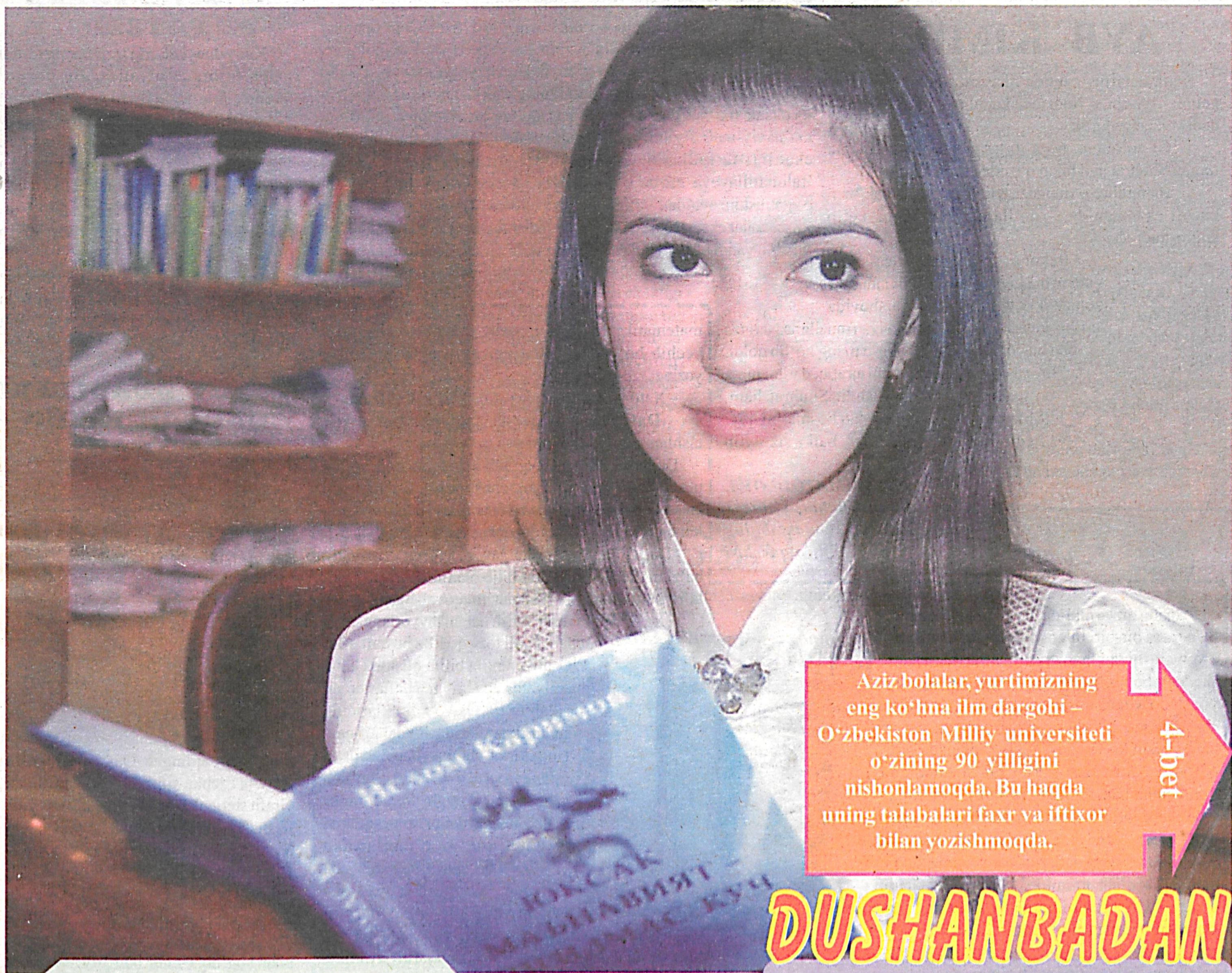
YULDUZI

O'zbekiston Respublikasi bolalar va o'smirlar gazetasi

Gazeta 1929-yil 1-avgustdan chiqa boshlagan

2008-yil
15-sentabr
N:37
(66682)

Aziz bolalar, yurtimizning eng ko'hna ilm dargohi – O'zbekiston Milliy universiteti o'zining 90 yilligini nishonlamoqda. Bu haqda uning talabalari faxr va iftixor bilan yozishmoqda.

4-bet

DUSHANBADAN

Gazetxon o'quvchilar!

Eng sevimli va eng arzon
gazetangizga yilning ikkinchi
yarmi uchun

OBUNA

davom etmoqda. Istalgan
aloqa bo'limlarida qadrdon
gazetangizga obuna
bo'lishingiz mumkin.

Aziz bolalar!

Tahririyatimiz suvni tejab-
tergash, avaylab-asrash
borasidagi eng yaxshi
insholar tanlovini e'lon
qiladi. Insholar 1-1,5
qog'ozdan oshmasligi
lozim. Xatda «Suv –
mo'jiza» tanloviga deb
yozishni unutmang. Insho-
laringiz gazetamiz sahi-
falarida e'lon qilinib boriladi.

Suvni asrash o'z sog'-
lig'ingiz, ertangi nurli hayo-
tingiz ekanligini unutmang!

**«KAMALAK»NING YANGI
RAHBARI KIM?**

Aziz bolalar!

Respublika «Kamalak» bolalar tashkilotining III Rayosat yig'ilishi bo'lib o'tdi. Unda «Kamolot» YOIH rahbarlari, Xalq ta'limi, Matbuot xodimlari hamda viloyat «Kamalak» bolalar tashkilotlarining raislari ishtirok etishdi. Rayosat Odina Jamoliddinovani tashkilotning yangi rahbari etib sayladi.

**ADHAM AKANGIZ OLTIN
MEDAL OLDI**

Xorvatiyaning Split shahrida erkin va yunon-rum kurashi bo'yicha jahon chempionati bo'lib o'tdi. Mazkur harbiy sportchilar musobaqasida 55 kilogramm vazn toifasida gilamga chiqqan akangiz Adham Ochilov barcha raqiblarini yengib, chempionatning oltin medalini qo'lga kiritdi.

G'alaba muborak, g'olib yurtodosh!

DUSHANBAGACHA

**VATANPARVAR
BO'LIH UCHUN...**

Katta ishlarni amalga oshirish shart emas. Aytaylik, maktabingizdagi yoki uyingizdagi unutib qoldirilgan elektr chirog'ini o'chirib qo'ysangiz, bu ham vatanparvarlikka kiradi. Siz bu bilan qanchadan-qancha elektr energiyasini iqtisod qilinishiga yordam bergan bo'lasiz.

AYB KIMDA?

Katta tanaffus paytida Shavkat Shuhratni oldiga kelib: – Ayt-chi, o'rtoq, men kuchlimanmi yoki sen? – dedi yelkasiga turtib.

– Ol qo'lingni, nega turtasan? – kitob varaqlab turgan Shuhrat jahl bilan o'rmdan turib ketdi.

– Bir turtkiga o'rningdan turib ketding, demak, men kuchli ekanman-da, – qo'llarini ikki yonga kerib kulimsiradi Shavkat.

– Bekor aytibsan, men kuchliman, – uning bilagiga qo'l uzatdi Shuhrat. Bir zunda ikkovi sinfdoshlar qurshovida urishib ketishdi. Sinfga kirib kelgan muallima Nargiza

opa bu voqeani ko'rib hang-u mang bo'lib qoldi. Birozdan so'ng ikki do'stni ajratib, darhol nima bo'lganini so'rashga tushdi. Shuhrat ham, Shavkat ham miq etmasdan boshlarini quyi egib olishdi. Bolajonlar, balki siz aytib berarsiz, ayb kimda?

Gulchiroy MAMATQULOVA,
Toshkent shahar, Uchtepa
tumanidagi 229-maktabning
7-sinf o'quvchisi

Albatta qizlarniki-da, deysizmi? Ha, hatto bu borada bir-biri bilan musobaqalashadigan o'quvchi-qizlar ham bor. Daftaringiz usti silliqqina bo'lib, husnixat bilan ismi-familiyasini yozib qo'ygan, rangli ruchkada hoshiyalar chizib chiqqan a'lochi, namunali qizlarni ustozlar ham yaxshi ko'rishadi. Lekin orangizda bitta daftarni baravariga ikkita fanga tutadigan o'quvchilar ham topiladi. Ayniqsa, daftaringiz orqa betiga turli xil suratlarni chizib, dars vaqtida bema'ni so'zlarni yozadiganlarga nima deysiz? Axir o'quvchining daftoriga qarab uning xulqini ham bilib olish mumkin. Namunali, tartibli o'quvchi bo'lishni istagan bolalarga esa kichikkina maslahatimiz bor:

– Avvalo, suratlari sizning yoshingizga to'g'ri keladigan daftaringizga sotib oling;

– Uy vazifalarini avval oddiy varaqda bajaring. Ayniqsa,

**DARSLAR
QIZIQARLI O'TADI**

Bilasizmi, bolalar, sizning yaxshi o'qishingiz uchun ustozlaringiz tinmay harakat qilishadi?! Dars o'tishning yangi usullarini o'ylab topishadi. Mirzo Ulug'bek tumanidagi 207-maktabda o'tkazilgan tadbirda ham tarix, huquq, geografiya va iqtisod fani o'qituvchilari o'zaro tajriba almashishdi. Masalan, tarix fanida ham kompyuterdan foydalanish mumkin ekan. Tuman xalq ta'limi bo'limi uslubchisi Kim Geta opaning aytishicha, hozirda o'qituvchilar zamonaviy pedagogik texnologiya va interaktiv usullardan keng foydalanishayotgan ekan. Ushbu tadbirda, shuningdek, yurtboshimizning yaqinda nashrdan chiqqan «Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch» asari o'quvchilarning ma'naviy-ma'rifiy tarbiyasini oshirishda muhim ahamiyatga ega ekanligi ta'kidlandi. 241-maktab o'qituvchisi Robiya opa Rahmatillayeva ushbu o'quv yilida bu asar o'quvchilarga ham o'rgatilishini aytdilar. Va bunda ham zamonaviy interaktiv usullardan foydalanilar ekan. Demak, bugungi ustozlarimizning izlanuvchanliklari sababli, yangi o'quv yilida darslar qiziqarli o'tadi, degan umiddamiz.

Shirmonoy ASRANOVA

matematika fanidagi masala, misollarni qog'ozda yechib bo'lgach, daftaringizga xatosiz ko'chirib yozing;

– Xato yozganingizda ustidan bo'yab chizmang;

– Daftaringizni ozoda saqlang. Har joyga tashlamang va ustiga narsa qo'ymang.

Daftaringizni har yerga qo'yib ketadigan bolalarning ukalari varaqlarni yirtib yoki chizib tashlashlari hech gap emas. Shuning uchun uy vazifalarini tayyorlab bo'lgach, kitob-daftaringizni kitob javoningizga taxlab qo'ying.

Daftar haqida so'z ketganda, keling, u haqidagi ba'zi ma'lumotlarni ham bilib olamiz. Siz bu so'zga ta'rif bera olasizmi? Tikilgan, muqovalangan, yozish yoki rasm solish uchun tayyorlangan bir necha varaqli toza qog'oz bu daftardir.

O'quvchining bilim olishida katta ahamiyatga ega bo'lgan daftarlardan dastlab O'rta Osiyo xonliklarining davlat devonlarida foydalanilgan.

Unga kirim-chiqim yozuvlari qayd qilingan va ular «Daftari oliy» deb yuritilgan. Poygir yoxud tumor deb atalgan daftarlari u vaqtlarda uzun qog'oz o'ramlaridan iborat bo'lgan. Bugun esa juda qulay ko'rinishga ega, bir-biridan rang-barang

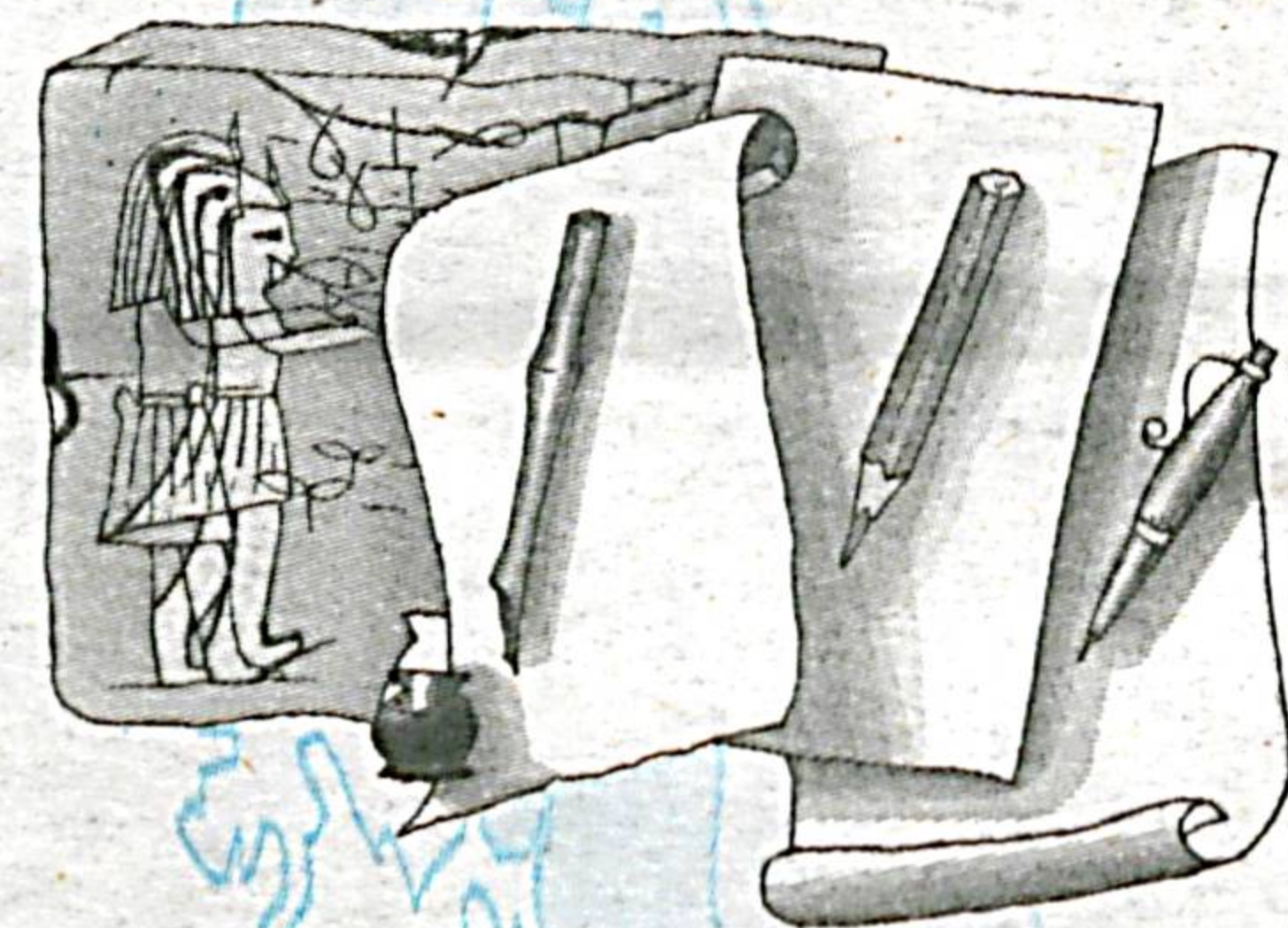
daftarlaringizni chiroyli va ozoda tuting. Shunda ular sizga beminnat xizmatlarini ayamay, hatto keyinchalik ham asqotishadi.

Sayyora JO'RAYEVA

**ENG TEZYURAR
POYEZD**

Xitoy dunyoda eng tezyurar poyezdni ishga tushirish niyatida. Bu poyezd yaqindagina «Olimpiada – 2008»ning guvohi bo'lgan Pekin bilan Shanxay o'rtasida qatnashi mo'ljallanmoqda. Uning tezligi eng yuqori darajada soatiga 380 km.ga yetadi. Hozirgi kunda bu ikki yirik shahar o'rtasidagi 1300 km. masofani poyezd 10 soatda bosib o'tmoqda.

Tezlikni ikki karra oshirish ko'zda tutilgan eng tezyurar yo'lovchi poyezdga maxsus yo'lni qurish uchun 4 yil vaqt ketarkan.

**YOZUV QUROLLARI
QACHON PAYDO
BO'LGAN?**

Misrliliklar 7000 yil ilgari toshni o'yib rasm chizgan edilar. Siyoh esa 3300 yil ilgari ixtiro qilingan. Qamish ichiga uni qo'yib, ruchka sifatida foydalanishgan. Grafit sterjenli birinchi qalam 1790-yilda Fransiya va Angliyada tayyorlangan. Metall peroli siyoh ruchka esa Lyuis Uoterman ijodi bo'lib, uning bunday foydali g'oyasi 1884-yili Amerika Qo'shma Shtatlarida amalga oshirilgan. Sharikli ruchka tarixi esa Laslo Biro nomi bilan bog'liq. Uning ixtirosi 1940-yildan boshlab ommalashdi. Ilk flomaster esa 1964-yilda Yaponiyada tayyorlangan.

**DAHO
IJODKORLAR
XISLATLARI**

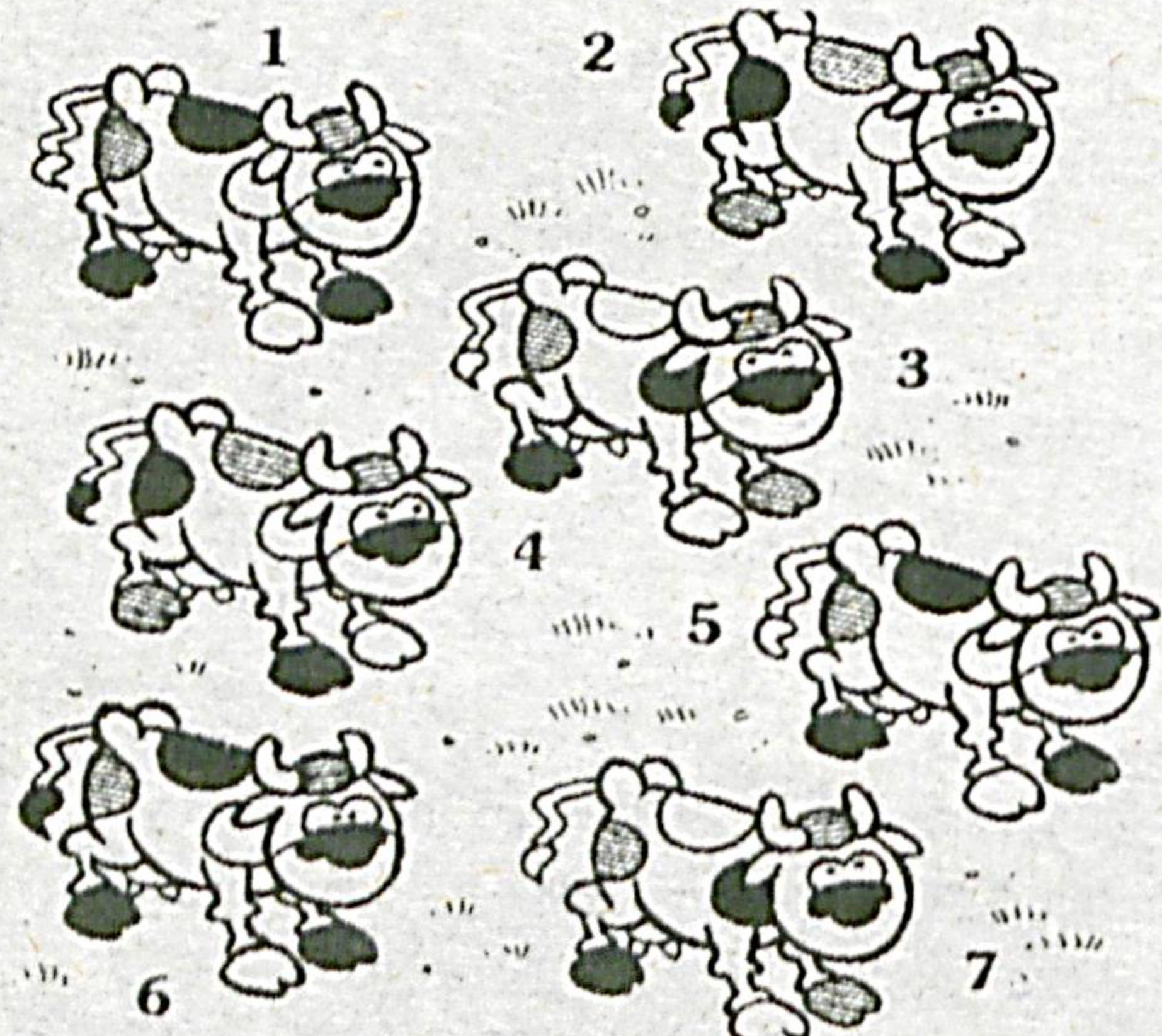
Mashhur kompozitor Betxoven erta tongdan tushgacha ishlagan, xolos. U ko'chaning o'rtasida bir necha daqiqa davomida qimirlamay turishni yoqtirgan.

* * *

Taniqli yozuvchi Tom Robbins esa bir kunda bor-yo'g'i 3 soatgina ijod qilgan.

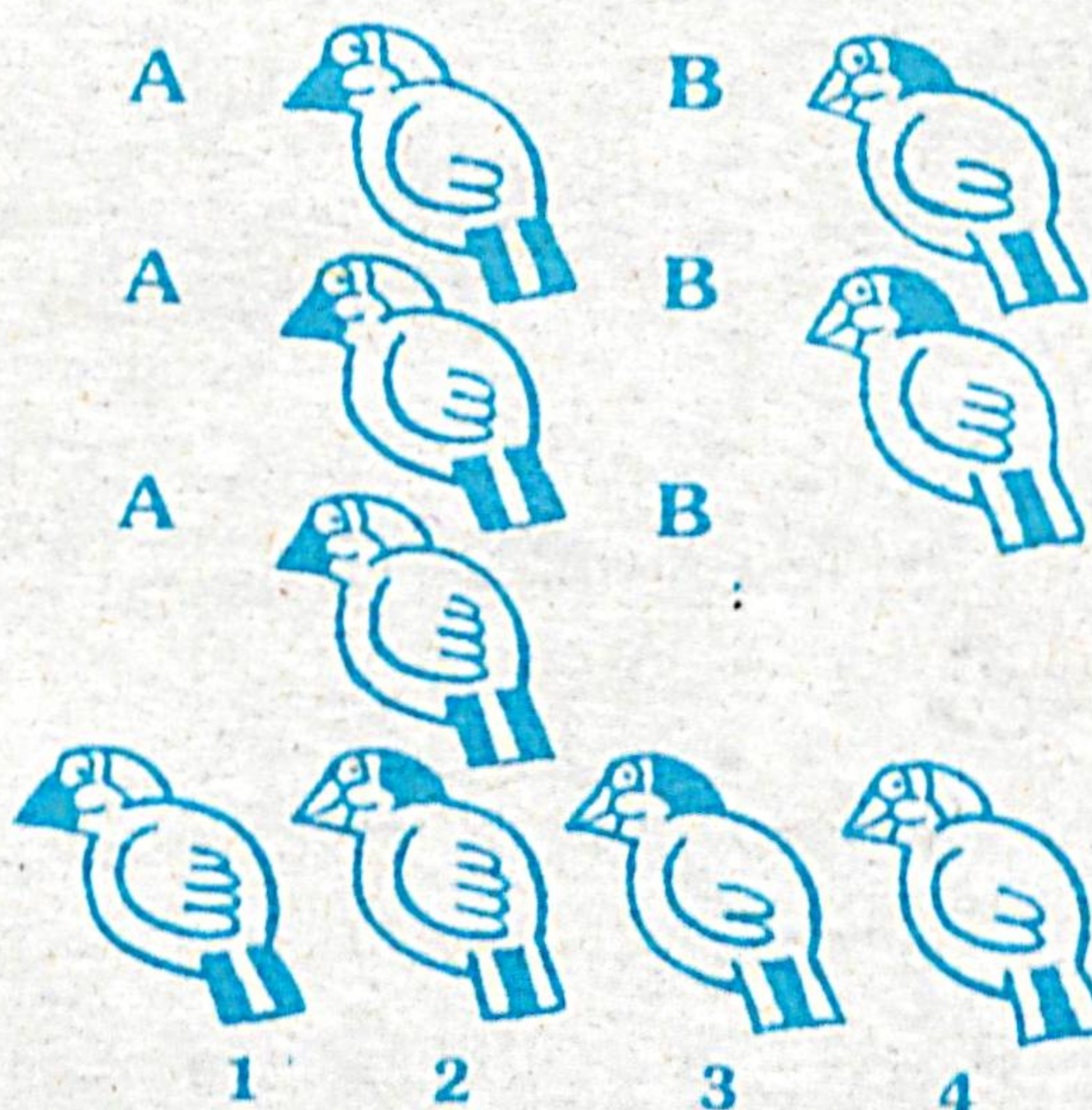
* * *

Viktor Gyugo o'z asarlarini asosan tongda yozgan, tushlik paytida esa umuman ishlamagan. U ana shu paytda Parij ko'chalarini avtobusda sayr qilishni, odamlarni kuzatishni judayam yoqtirardi.

Qaysi sigirning rasmi ortiqcha?

B qatordagi qushni toping

Yusuf XUSHVAQTOV, Qashqadaryo viloyati, Dehqonobod tumanidagi 23-maktab o'qituvchisi

HAR BIR O'QUVCHI

OSHNO BO'LSIN!

2008-yil «Yoshlar yili» deb e'lon qilinishi yosh avlodning tarbiyasi, ularning kamoloti yo'lida xizmatda bo'lgan barcha insonlarga katta mas'uliyat yukladi. Ayni kunlarda bu borada olib borilayotgan ishlar tahsinga sazovordir. Bu borada «Tong yulduzi» gazetasi ham samarali faoliyat yuritmoqda. Gazeta sahifalarida mamlakat hayotiga oid ko'plab maqolalar, taniqli adiblarning yangi asarlaridan va iqtidorli o'quvchilar ijodidan namunalar, ilg'or maktablarning tajribalari haqida qo'shsahifalar muntazam chop etilyapti. Tahririyatga muxlislardan kelayotgan maktublar esa ularning gazetamizga qiziqishi ortib borayotganidan dalolat bermoqda. O'quv yilining ikkinchi yarim yilligi arafasida viloyatlar bo'yicha obuna jarayoni tahlil etib chiqildi. Tahlillar natijasi shuni ko'rsatdiki, ayrim

viloyatlarda Respublika bolalar va o'smirlarining yagona nashri bo'lmish «Tong yulduzi» gazetasi bilan hamkorlik qoniqarli darajada emas. Bu holdan biz ham hayron bo'ldik. Adashmadikmikan, degan andisha bilan yana qayta tekshirib chiqdik. Afsuski, qaysar raqamlar asl holatini namoyon qilib turibdi. Qoraqalpog'iston Respublikasida 689, Buxoroda 1638, Toshkent shahrida 2616, Sirdaryo viloyatida 886 ta o'quvchi gazetamizga obuna bo'lishgan ekan, xolos. «Tong yulduzi» esa aynan o'quvchilarning erkin minbari hisoblanadi. Nima uchundir yuqorida nomlari zikr etilgan viloyatlarning o'quvchilari o'z minbarlaridan unumli foydalanmayaptilar. Samarqand viloyatida o'n ikki mingdan ziyod o'quvchi «Tong yulduzi» gazetasini olib turganida, qo'shni Buxoro viloyatida atigi 1638 o'quvchi gazetamizga obuna ekanligi g'alati hol. Andijon, Namangan, Farg'ona viloyatlarining har birida besh mingdan ziyod o'quvchilar gazetamizga oshno bo'lgan bir paytda Qoraqalpog'istonda 689 ta, Sirdaryo viloyatida 688, Navoiy viloyatida 776 o'quvchining gazetamiz mushtariysi bo'lganligini qanday izohlash mumkin? Sirdaryo viloyati va

Toshkent shahrini ham «peshqadam»lar safiga qo'shish mumkin. Chunki ularda ham ahvol maqtagulik emas. Yangi o'quv yilida mutasaddi rahbarlar bu masalaga jiddiy e'tibor qaratadilar, degan umiddamiz. Viloyatlardagi maktablarning har bir sinfiga uch-to'rttadan «Tong yulduzi» gazetasi kirib borsa, ahvol butunlay boshqacha manzara kasb etishi mumkin. Chunki bu nashr Davlat siyosatini o'g'il-qizlar ongiga yetkazadigan o'zbek tilidagi yagona bolalar gazetasi hisoblanadi. «Yoshlar yili»da yoshlarga e'tiborning yuksak namunasi sifatida ularning gazeta bilan hamkorligi keng yo'lga qo'yiladi, degan umiddamiz. Kezi kelganda, tahririyat yana bir bor gazetamizga obunani tashkil etishdagi fidokorona xizmatlari uchun Samarqand, Andijon, Namangan va Farg'ona viloyatlaridagi mutasaddi rahbarlarga o'z minnatdorchiligini izhor etadi. O'quv yilining 2-yarim yilligida boshqa viloyatlar ham peshqadamlarga tenglashib olishlariga umid bildiramiz. Maqsadimiz har bir o'quvchi gazeta bilan yaqindan oshno bo'lsin!

O'quv yilining dastlabki kunlarida tahririyat bu masalaga yana qaytadi.

TO'RTINCHISI SHAYTONGA

Bir mo'jizaga duch kelib, bolaligimni eslab ketdim. Unda to'y-u, ma'rakalarda ko'pning xizmatiga yarab qolgan paytlarimiz edi. O'ziga to'q xonadondan bir kishi olamdan o'tib qoldi. Qish. Havo sovuq. Ta'ziyaga keluvchilar uchun eshik tagiga to'nka yoqib qo'yishgan edi. Ta'ziya o'tgach, xonadon egasi biz to'rt o'rtoqni chaqirib, qo'limizga bir ko'rpa bilan bir to'shakni berib, domlanikiga eltib berishni aytdi. Domlanning uyi qishloq chekkasidagi bir qo'rg'onda edi. Yolg'izoyoq yo'lda turtinib-surtinib ketib boryapmiz. Dam o'tmay, qo'limiz sovuqotadi. Yukni malol olib, bir-birimizga oshiramiz. Domlanning uyiga yetib qolishni o'ylaymiz.

– Domlaga mazza ekan-da, – dedi o'rtoqlarimdan biri yelkasidagi yukni mushtlab.

– Domlaga ko'rpa-to'shak bersa, o'lgan odamning go'ri yumshoq bo'larkan, – deyman men.

– Shuncha ko'rpa-to'shakni nima qilarkin? – deydi yana biri.

Shunaqa gap-so'zlar bilan manzilga yetib qolganimizni ham bilmay qoldik. Domlani salobati bosib, isinib olish ham esdan chiqib, orqamizga qaytmoqchi bo'ldik. Ammo domla qo'ymay bizni ichkariga olib kirdi. Temir pechka gurillab yonib turardi. Yuzimizga issiq havo urildi. Yayrab ketdik. Uyning to'risiga xontaxta qo'yilgan. Usti to'la turshak, qoqi. Domlanning katta-kichik bolalari bir tomonga tizilib, qoqi g'ajab o'tirishardi. Domla to'rga chiqdi-da, bizga xontaxtaning yon tomonidan joy ko'rsatdi. Bitta ko'rpachaga zo'rg'a tiqilishib o'tirdik. Surilaylik desak, poygakda ko'rpacha yo'q, bo'yasi ko'rinib turibdi. Domla Qur'on o'qib, o'lganga bag'ishladilar. Ro'paramizda o'tirgan bolachalargacha duoga qo'l ochib, yuziga fотиha tortdi. Keyin domla bizni qoqi yeyishga qistadilar. Jon, deb rozi bo'ldik. Oxiri ketmoqchi bo'lib, domlaga qaradik. Mazza qilib isinib ham olgan edik. Domla cho'ntaklarimizga qoqidan solib olishni buyurdi. Bu taklifni ham katta ishtiyoq bilan qabul qildik.

– Sizlarga bitta yumush bor edi, – dedi domla sal xijolat bo'lib.

– Aytovring, – depmiz to'rtalamiz ham baravariga.

– Endi shu ko'rpa-to'shakni Karimboy cholnikiga eltib berasizlar.

Men yalt etib bo'yasi chiqib turgan paygakka, keyin taxmonlarga qaradim. Taxmonlar ham bo'm-bo'sh edi. – Shunday qilsalaring, savobga sherik bo'lasizlar, – dedi domla. Olib borgan yukimizni ko'tarib, yana orqaga qaytdik. Eng qizig'i, Karimboy chol o'lik chiqqan xonadonga shundoqqina qo'shni edi. Shundan-shunga oborgan narsamizni yana joyiga obkelib qo'ygandek bo'ldik.

Men o'sha paytlarda shunaqa qilishar ekan-da, deb bu voqeani esimdan chiqarib ham yuborgan edim. Ammo domla o'shanda urushdan keyingi eng qiyinchilik yillar bo'lishiga qaramay, ushbu Hadisni bilgan va unga amal qilgan ekanlar:

«Erkakka bir to'shak, uning ayoliga bir to'shak, uchinchi mehmonga, to'rtinchisi shaytonga!» Bundan chiqdi, keragidan ortiqcha bo'lgan har bir narsa shaytonniki ekan-da. Ana xolos!..

Erkin MALIKOV

EGASINING INTIZORI

Bu hikoyatni G'ayraty muallimdan eshitgan edim:

Toshkentning Shayxontohur dahasida Shoqosim degan ishchi bor edi. U Toshkent tramvay boshqarmasida xizmat qilardi. Shoqosimning Intizor laqabli iti ham bor edi. Egasi ertalab ishga otlanayotganda, Intizor uni ko'cha eshikda poylab turar, Shoqosim ko'rinishi bilan dumini likillatib yo'l boshlardi. Egasini tramvay bekatigacha kuzatib borar, vagonga kirgach, asta uyiga qaytardi.

Kechqurun Shoqosim ishdan qaytadigan paytda Intizor uydin chiqib ketar, yo'rg'alab bekatga borar va egasini kutib yotardi. Shoqosim tramvaydan tushgach, Intizor go'yo salomlashgandek egasining oyoqlarini iskab qo'yar va tag'in yo'l boshlab, uyigacha kuzatib kelardi.

Shu alpozda haftalar, oylar o'tdi. Intizor egasini kuzatib, kutib olishdan charchamasdi. Bu orada urush boshlandi. Biror yil Shoqosimga tegishmadi. Keyin unga ham navbat keldi.

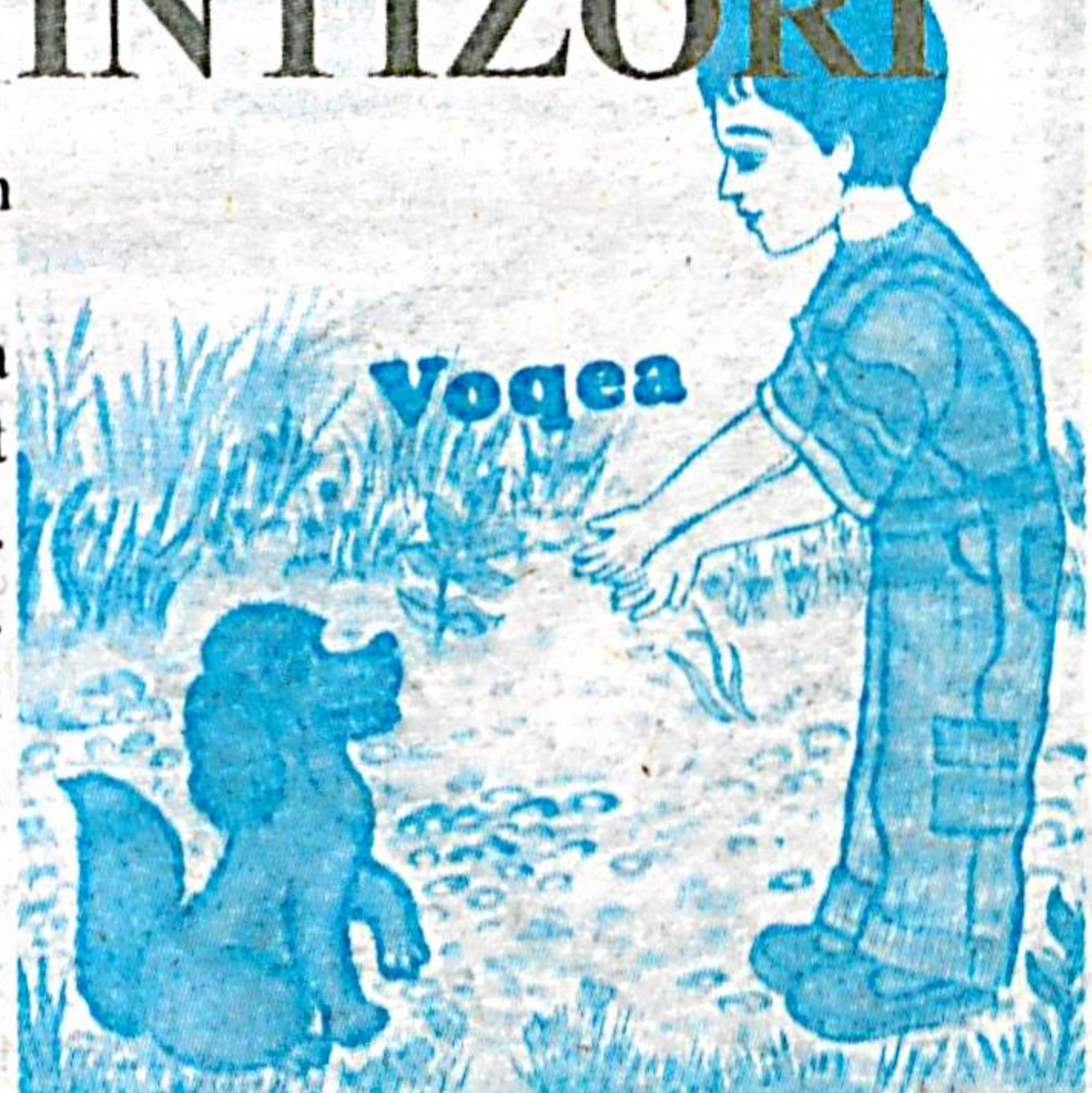
Qarindosh-urug'lar Shoqosimni kuzatib, vokzalga jo'nashdi. Intizor ham ularga ergashmoqchi edi, Shoqosim unamadi. U vafodor itining boshini silab, xayrlashdi:

– Sen uyda qol, Intizor, – dedi u, – men olislarga ketyapman. Xudo xohlasa, bir kuni omon-eson qaytib kelaman. Shunda meni kutib olgani chiqasan. Hozircha hovli-joyga ko'z-quloq bo'lib yotatur, xo'pmi?

Intizor go'yo egasining gapini tushungandek bosh egib uyda qoldi. Lekin u kundalik odatini tark etmadi. Har kuni kechga yaqin tramvay bekatiga borib egasini kutadi. Tramvaydan Shoqosimga o'xshab ketadigan kishi tushsa, dumini likillatib yoniga boradi, begona ekanligini ko'rib, hafsalasi pir bo'ladi. Kech kiradi, shom bo'ladi, Shoqosimning qorasi ko'rinmaydi. Intizor qadamini bir-bir bosib uyga qaytadi. Qarasa, egasi uyda ham yo'q. Intizor tong sahardan ko'chaga chiqib egasini kutadi. Shoqosim ko'rinmaydi. Oqshom yana tramvay bekatiga qarab ketadi.

Sog'inch-u sarsongarchilik bilan Intizor bir yilni o'tkazdi. Oxiri holdan toydi. Oyoqlaridan quvvat ketdi, ilgari o'ynoqiligi qolmadi. Ko'zlari tez-tez yoshlanib, odamlarga mo'ltirab boqadigan bo'ldi.

Qahraton qish keldi. Sovuq avjiga chiqdi. Bir kuni Intizor kechga yaqin sudralib bekat tomon ketdi. Borib bir chetda yotib oldi. Intiq bo'lib Shoqosimni kutdi. Biroq, undan nom-nishon yo'q edi. Intizor yotib-yotib, bir mahal ko'zi ilindi. Shu kuni u ko'zini ochmadi. Intizor sovuqdan muzlab o'lib qolgan edi.

Sa'dulla SIYOYEV

O'zMU - 90

YUKSAK ISHONCHNI
OQLASH – BURCHIMIZ!

Aziz bolajonlar!
Men sizga ta'lim bera-
yotgan muallimlarimiz o'qi-
gan, mamlakatimizning eng
ko'hna ilm dargohi O'zbekis-
ton Milliy universitetining 3-
bosqich talabasiman. O'rta
Osiyodagi eng katta va yoshi
ulug' universitetimiz o'zining
90 yilligini nishonlamoqda.
Kezi kelib, Siz ham ana shu
qutlug' maskanda dunyoga
taniqli olimlardan saboq
olishga muyassar bo'lasiz.

Istiqlol tufayli ilm dargohimiz o'zining asl qiyofasini topdi. Muhtaram Prezidentimiz Islom Karimovning 2000-yil 28-yanvardagi Farmoniga binoan

Chunki bu kitobda ona Vatanimiz – O'zbekistonning kelajagi bo'lgan biz yoshlarga oqilona maslahatlar berilgan.

Chunki bir necha yil men kabi minglab

yoshlar ta'lim olgan, hozirgi kunda siz o'qiyotgan maktabning jamiyatimizdagi o'rni va roli tobora oshib bormoqda. Ustoz muallimlarning ham mas'uliyati yuksak darajaga ko'tarilmoqda.

Haqiqatan ham Prezidentimiz ta'kidlaganlaridek: «Maktab degan ulug' dargohning inson va jamiyat taraqqiyotidagi hissi va ta'sirini nafaqat yoshlarimiz, balki butun xalqimiz kelajagini hal qiladigan o'qituvchi va murabbiylar mehnatini hech narsa bilan o'lchab, qiyoslab bo'lmaydi».

Kitobda biz uchun dasturulamal bo'ladigan, qalbimizdan mangu joy oladigan oqilona so'zlar, dono fikrlar juda ko'p. Mana ularning ayrimlari:

«Barchamizga ma'lumki, inson o'zligini anglagani, nasl-nasabini chuqurroq bilgani sari yuragida Vatanga muhabbat tuyg'usi ildiz otib, ulg'aya

boradi. Bu ildiz qancha teran bo'lsa, tug'ilib o'sgan yurtga muhabbat ham shu qadar yuksak bo'ladi».

«Albatta, jahon keng, dunyoda mamlakat ko'p, lekin bu olamda betakror ona yurtimiz – O'zbekistonimiz yakka-yu yagona. Bu go'zal yurt, bu muqaddas zamin faqat bizga atalgan. Mana shu ulug' tuyg'u har birimizning dilimizga jo bo'lishi, hayotimiz mazmuniga aylanishini istardim».

Bu so'zlarning qadriga yetish, yurtboshimizning ishonchini oqlash biz yoshlarning burchimizdir, qalb amrimizdir.

Dildora AVEZOVA,
M.Ulug'bek nomidagi
O'zbekiston
Milliy universiteti talabasi

«YIG'LASH HAM
OSON EMAS»

Izzatillayev Shahriyor Hikmatillayevich 1998-yil 9-yanvarda tug'ilgan. Oilada birinchi farzand. Yunusobod tumanidagi 257-maktabning 5-sinf o'quvchisi.

Suratdagi bolani qayerdadir ko'rganman, deysizmi? Yaxshilab eslang-chi, uni balki oynayi jahon orqali ko'rgandirsiz? Topdingiz, Shahriyor bolajonlar uchun tayyorlanadigan «Davarning bolasi» axborot-informatsion ko'rsatuvida boshlovchilik qiladi. Shu bilan birga, «Qayerdasan, Oymomo?» filmida Turdibek, «Hikmat chirog'i»da Shumtaka, «Mehmonjonlardan aylanay» filmida esa Husan obrazlarini ijro etgan. Balki siz uni «Tomosha» guruhida ijro etgan qo'shiqlarini ham tinglagandirsiz? Ham kinoda rol o'ynash, ham qo'shiq aytish, yana ko'rsatuvda boshlovchilik qilishni bir vaqtda uddasidan chiqayotgan Shahriyor hayotda quvnoq, hozirjavob bola ekan. Unga ketma-ket bergan savollarimizning hech biri javobsiz qolmagani bunga isbot bo'la oldi.

– **San'atga juda erta mehr qo'ygan ekansiz, ayting-chi, bu mehrga havas sababchi bo'lmaganmi?**

– To'rt yoshligimda oynayi jahon orqali qo'shiq aytayotgan bolalarni ko'rib, men ham ularga o'xshab quvnoq qo'shiqlarni kuylagim kelardi. Buni sezgan oyijonim meni «Tomosha» bolalar dastasi rahbari Nodira opa Qurbonovaning oldilariga olib borganlar. Guruhga qabul qilinuvchi bolalar oldindan qo'shiq tayyorlab, uni hammaning oldida ijro etib berishlari kerak ekan. Men esa hech qanday tayyorgarliksiz borgan edim. Nodira opa: «Qanday qo'shiq aytib berasan?», deganlarida, Yulduz Usmonovaning qo'shig'ini aytib berganman. Mana shunday qilib sinovdan ham o'tib olganman.

– **«Davarning bolasi» ko'rsatuviga ham shunday sinovdan o'tganmisiz?**

– Ko'rsatuv rejissyori Nodira opa Tursunova qo'limga matn berib o'qib berishimni so'raganlar. Birinchi urinish ko'ngildagidek chiqmagan. Chunki xayolim studiyadagi jihozlarga, yorug' chiroqlarga, menga qaratilgan videokameraga ketib qolgan. Shunday

bo'lsa ham, Nodira opa menga matnni o'qishni, kamera oldida o'zimni qanday tutishim kerakligini o'rgatganlar.

– **Kino olamiga kirib kelishingizni oila a'zolaringiz, do'stlaringiz qanday qabul qildilar?**

– Ota-onam bunga qarshilik ko'rsatmadilar. Adajonim menga omad tiladilar. Meni doim televideniye va «Tomosha» guruhiga yetaklab olib boradigan Mashkura oyijonim suyunib, uzundan-uzun duolar

qildilar. Eng qizig'i, singlim Nazokatchalik xursand bo'lgan odamni shu kungacha ko'rmagan edim. Nazokat bilan juda ahil aka-singil bo'lganimiz uchun hammadan ko'p quvongan bo'lsa kerak. Singlim

6 yosh bo'lishiga qaramay, kino olamini juda yaxshi tushunadi. Filmida ijro

etgan rollarimga hammadan oldin u baho beradi. Nazokatning, qolaversa, adam va opamning tanqidiy qarashlarini to'g'ri tushunaman. Keyingi ijro etgan rollarimni ularning gaplariga amal qilgan holda bekam-u ko'st o'ynashga harakat qilaman.

Do'stlarim bilan munosabatlarim yaxshi. Ular mening yutuqlarimdan quvonadilar.

Ayrim vaqtlarda ulardan maslahat so'rab turaman.

– **«Qayerdasan, Oymomo?» filmida birinchi marta rol ijro etgan ekansiz. Ushbu filmida o'ynagan rolingizdan ko'nglingiz to'lganmi?**

– Kinoprobada 17 nafar bolaning orasidan meni tanlab olishgach, menga berilgan rolni rejissyor aytganidek yaxshilab ijro etishga harakat qildim. Filmni suratga olish jarayonida Anvar Sobirov va boshqa katta aktyorlar menga yordam bera boshladilar. Filmning bir kadrida yig'laydigan joyim bor edi. O'zim quvnoq bola bo'lganim uchun hecham yig'lay olmadim. Meni yig'latish uchun urib ko'rmoqchi ham bo'lishdi. Lekin foydasi bo'lmadi. Shunda rejissyor ko'zimga glitserin tomizishlarini buyurdi. Glitserinni ko'rib qo'rqib ketdim. Ana shu paytda o'zim bilmagan holda yig'lab yubordim. Paytdan foydalanib, meni shu holatimda kadrda suratga olishgan. Shu kadrda so'ng yig'lash ham oson emasligini tushunib yetganman.

Shahriyor bilan uzoq suhbatlashmagan bo'lsak-da, uning qalbi bolalarga xos bo'lgan beg'ubor, samimiy tuyg'ular bilan limmo-lim ekanligini his qildik. Bu yoqimtoy bolakayga barcha orzulari ushalishini tilab, u bilan xayrlashdik.

GULYUZ suhbatlashdi

Akam imtihonlardan o'tib o'qishga kirdi-yi, sigirni boqish o'zimga qoldi. Maktabdan kelgach, ko'chamizdagi 3-4 ta qizlar bilan dalaga molni olib chiqamiz.

Bugun haftaning yakshanba kuni. Sigirimiz tuqqaniga ham 3 kun bo'lib qoldi. Shu kuni men sigirni dalaga olib chiqdim.

Sigirlarni o'tlatib yurgan edik. Sardora:

– Yuringlar, jiyda terishga boraylik! – deb qoldi. Men uning so'zini ma'qullab:

– Ha, yuringlar, – dedim.

– Biz ketsak, sigirlarga kim qaraydi?! – dedi Ra'no.

– Shu yerda o'tlab yuraverishadi, – dedim.

Shunday qilib, jiyda terishga bordik. Borib jiydalarni qoqib, bir-birimiz bilan o'ynab- kulishib qaytganimizcha ancha vaqt o'tganini bilmay qolibmiz. Kelsak, sigir zoti ko'rinmaydi. Xayolimizda «Adashib boshqa yerga kelib qolmadikmi?» degan xayol kechdi. Ammo biz adashmagan edik. Bu paytda hammamizning xayolimizda bir xil o'y, bir xil savol: «Qayerga ketib qolishdi ekan?»

Bu yerda qish faslida chang'i uchishga zo'r bir tepalik bor. Biz shu tepalikka chiqib, atrofini sinchiklab kuzatayotgan edik, ko'zimiz makkajo'xorizorga tushdi. Makkalar orasidan nimalar yoki kimlardir bordek tuyuldi. Poyalarning orasiga kirib, har birimiz sigirlarimizni topib chiqardik. Keyin uylarimizga tarqaldik. Dala uyimga yaqin, o'rtada asfaltli transport qatnaydigan yo'l.

Sigirni molxona tashqarisidagi tepasi yopiq ayvonlarning bir ustuniga bog'lab qo'ydik. Negadir sigir hansirashga tushdi. Tiqilib qoldimikan, deb borib chelakda suv keltirib oldiga qo'ydim. Tush payti bo'lib qolgani uchun ovqatlanishga kirdim.

Kirsam, uydagilar dasturxon atrofiga o'tirishgan ekan. Shunchalik ochiqqanimdan sigirimizning boyagi holati jiddiy emasdek o'ylabman, ularga aytmaibman ham. Keyin yodimga tushdi:

– Haligi... Boya sigirni ustunga bog'layotganimda, hansirab, g'alati bo'layotgandi, – deb buvim bilan otamga qaradim. Ularning yuzini xavotir egalladi.

Onam «Ko'p o't yeb bo'kib qolmadimikan?!» degandek qaradi. Ammo buvim bilan otamdan oldin voqealikka fikr bildirishni o'zim ep ko'rmay, ularni kutdim.

MEHR

Otam o'rnidan turarkan, jahli chiqqandek: – Shunaqa narsani ham bemalol gapirasanni, ko'raylik-chi, – deb tashqariga chiqdi. Buvim ham o'rnidan turib:

– Ishqilib, tiqilibmi, bo'kibmi qolmagan bo'lsin-da, – dedi.

Otam darrov borib mahallamizdagi Olim mol doktorini olib keldi. Olim aka kelib buvim tomon yaqinlashganida, shoshilibgina: «Yaxshimisiz?», – deb sigir tomon chog'landi. Keyin qo'lidagi jigarrang to'rtburchak qutisimon sumkasidan odamlarga qilinadigan shprisga qaraganda kattarog'ini olib, sigirga nina sanchdi.

Sumkasidan tol yog'ochdan tayyorlangan kichkina

tayoqchani oldi. Ikki chetidan ip bog'langan tayoqchani sigirning og'ziga ko'ndalang qo'ydi. Oz vaqt o'tgandan keyin sigirni yugurtirishimiz kerakligini aytdi. Sigir yotgan joyida tinimsiz yog'ochni kavshanardi. Sigirni yurgizish uchun otam uni turg'izishga urindi. Ammo sigirning jonsiz oyoqlari gavdasini ko'tarolmas edi. Bundan vahimaga tushub qolgan otam:

– Hech ham o'rnidan turadiganga o'xshamayapti-ku bu, – dedi.

Otam xayolida sigirni harom o'lmasdan oldin so'yish kerak, degan fikr uyg'ondi. Ammo yaqinda tug'ilgan buzoqchani o'ylab ko'zi qiymasdi. Buvimning ham bunga qarshi chiqishini bilib, indamay qo'yaqoldi.

Otam qo'lini yuvayotganida, bizdan «Nima qilib bo'kib qoldi?» deb so'rab qoldi. Sigirlarni tashlab, jiyda terishga borganimizni aytdim. Otam o'ta jiddiylilik bilan:

– Sigir oyoqqa turib olsin, sen bilan keyin gaplashamiz, – deb darvozadan chiqib ketdi.

Otamning bu so'zlaridan keyin sigirimizning oyoqqa turishini juda istardim. Sigirning ahvolidan xabar olishga borganimda:

– E, xudoyim, sigirimiz o'lib qolmasin, oyoqqa tursin, sendan iltimos, – deb yolvordim.

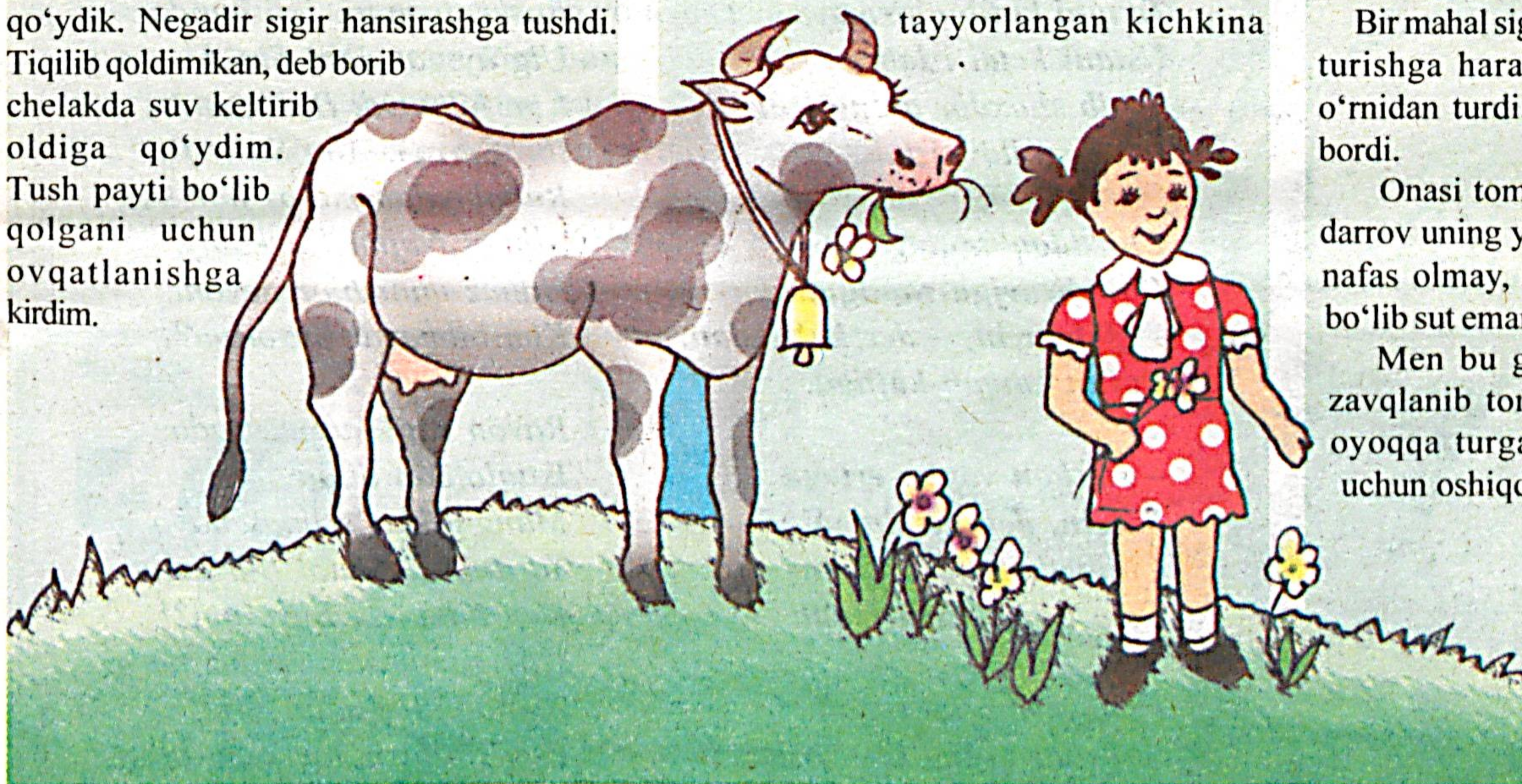
Bir payt qarasam, buzoqcha onasining atrofida nimadir so'rayotgandek gir aylanib yuribdi. Yaqinlashib qarasam, onasining ko'zidan yosh oqayotgan ekan. Ko'rib, ko'zlarimga ishonmadim.

Bir mahal sigir bukilgan oyoqlarini yozib, turishga harakat qildi. Va bir amallab o'rnidan turdi. Bolasi tomon sekin yurib bordi.

Onasi tomon talpinayotgan buzoqcha darrov uning yeliniga yopishdi. Buzoqcha nafas olmay, shoshilib, tiqilib qolgudek bo'lib sut emardi...

Men bu go'zal sahnani oxirigacha zavqlanib tomosha qildim va sigirning oyoqqa turganini otamga xabar qilish uchun oshiqdim.

Husnora RO'ZIMATOVA,
Toshkent viloyati,
O'rtachirchiq tumanidagi
51-maktabning
9-sinf o'quvchisi

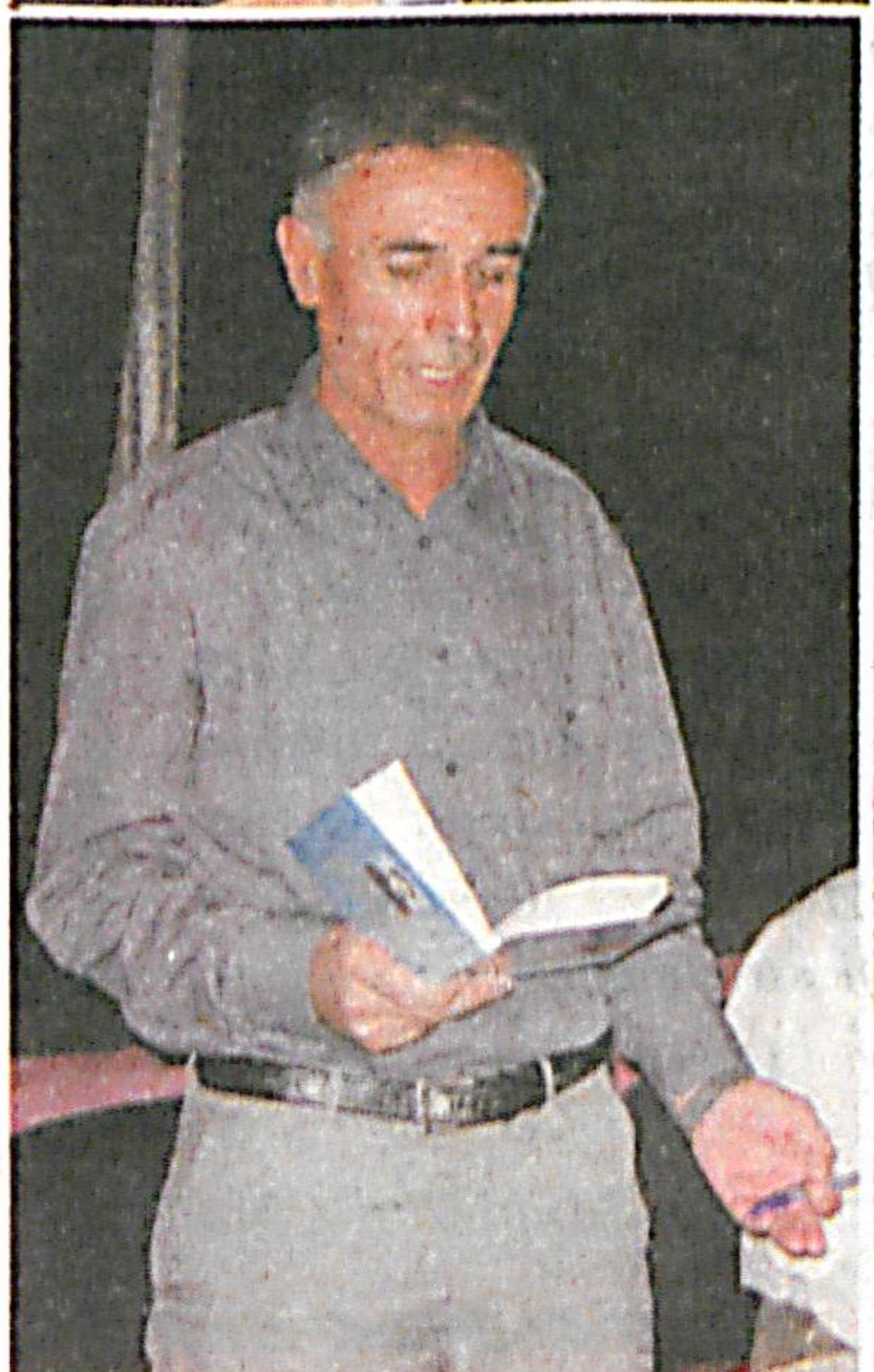

YANA VATAN HAQIDA...

Toshkent shahar Xlebushkina nomidagi 22-sonli «Mehribonlik uyi»da ijodiy uchrashuv bo'lib o'tdi. Uchrashuvda bir guruh shoir va yozuvchilar ishtirok etishdi. Qalblarida olam-olam quvonch, ko'zlaridan zavq-u shavq arimasdi. Ilmga chanqoq bu ko'zlardagi beg'uborlikni ko'rib quvondik. «Tong yulduzi» gazetasi Bosh muharriri, yozuvchi To'lqin Hayit bolalarning zukko va topqirliklaridan mamnun bo'lib, bir dunyo kitoblar sovg'a qildi. Shoirilar Axtamqul Karim, Orif To'xtash, G'ayrat Majid o'zlarining she'rlari bilan yosh qalblarni xushnud etishdi.

Uchrashuvdan bir olam quvonch olgan bolalarimiz ona Vatan mavzusida bitilgan she'rlarni o'qib berishdi.

Suratlarda: tadbirdan lavhalar.

G'iybat

Gumon, josuslik va g'iybat bir-biriga bog'liq bo'lgan salbiy illatlardir. O'zaro nizolar va kelishmovchiliklar ko'proq bir-biridan yomon gumonda bo'lishdan kelib chiqadi. Kimning fikr-xayoliga badgumonlik aralashsa, o'sha odam gumonini tasdiqlash uchun zimdan, u odamning o'ziga bildirmasdan uning ayblarini, zaif tomonlarini bilib, dalil qidira boshlaydi. Dalil topilgach, o'ziga o'xshagan hamfikir kishi bilan baham ko'radi va g'iybat qilishga o'tadi.

Darvoqe, ukajonlar, chin mo'min kishining qalbi bu kabi jirkanch illatlardan pok bo'lmog'i zarur.

Ruslan IBODOV

BUVIMNING O'GITLARI

Buvijonim kelsalar,
Quvonamiz hamisha.
Ertak aytib berarlar,
Ular saxovatpesha.

Nasihat qilar doim:

– Aqlli bo'li, muloyim.

Sho'xlik senga yarashmas,

Yaxshi qiz deb qarashmas.

Buvimning so'zlariga,
O'xshayin o'zlariga.
Sochlarimni silaydi,
Uzoq umr tilaydi.

Mahliyo
EGAMSHUKUROVA

SHE'RIYATGA OSHO QALB

Sultonbek Allonovning 10 ga yaqin she'rlari o'zi istiqomat qiladigan tumanning «Vodil yog'dusi» gazetalarida chop etilgan. Albatta, uning she'rlari matbuot yuzini ko'rishida ustozlari 3-maktabning ona tili va adabiyot o'qituvchisi Qutbixon Komilovning xizmatlari kattadir.

Sultonbek, sen endigina 14 yoshga to'lding, hali hammasi oldinda. Iloho, el-u yurtning koriga yaraydigan, el e'tirofidagi xalq suygan shoir yigit bo'lib yetishishingga omad yor bo'lsin, deymiz.

ONA TILIM

Ona tilim, buyuk tilim,
Jahon ichra suyuk tilim.
Vatanimda yangrab turgan,
Qadrdonim, jon-u dilim.

Bobolardan qolgansan,
O'zing ravon, go'zalsan.
Men seni ardoqlayman,
Ona tilim, buyuk tilim!

BOQQA KIRSAM

Sahar turib bog'larni ko'rdim,
Xushmanzara chog'larni ko'rdim.
Ko'rdim bog'ning mevalarini,
Sho'x qushlarning ishvalarini.

Bir chekkada qizarar gilos,
Olxo'rilar pishib yotibdi.
Olmalar-chi, qirmizi qiyg'os,
Shaftoliga kim tosh otibdi.

Gullarga-chi, gap yo'q aslida,
Pishiqchilik yozning faslida.
Darig' tutma nuring, quyoshjon,
To'kin-sochin yurtda dasturxon.

YOMG'IR

Ma'yuslik sezaman seni tuysam men,
Qo'shig'ing bunchalar vazmin va og'ir!
Yomg'irga aylangim keladi goho,
Chunki har tomchingda harorat zohir.
Sokinlik ertagin so'zlaysan kimga,
Shivirlab qolasan goh kun, goh tunda.
Nelarni so'zlaysan unsiz qalbinga,
G'amlaring cheksizdir, ne ma'no bunda?!
Botinan his qilgin shodlik hissini,
Qayg'urma, olamda o'tkinchi bari.
Men ko'kning bag'rini tunda o'yaman,
So'ng o'zim ketaman sendan ilgari.
Yomg'ir, ma'yusliging sezaman seni...

Sokinaxon BAHODIROVA

Kichiklarning katta shoiri

(Ustoz Tursunboy Adashboyev ijodiga bir nazar)

Samimiy, chin dildan yozilgan o'tli, purhikmat asarlarni o'qib, dunyoning rang-barangligiga, so'zning mo'jizaviy kuchiga, «joni» borligiga imon keltirasani kishi.

She'r, avvalo, hunar mahsuli. Tom ma'nodagi haqiqiy she'r yozilmaydi, balki u shoirning ongi va tuyg'usiga yo'g'rilgan holda yaraladi. Shu ma'noda bolajonlarning sevimli shoiri, Tursunboy Adashboyevni taqdir Quadrat Hikmatdek so'z ustasiga ro'baro' qilganiga, uning ijod yo'lini tutib, sobitqadamlik bilan yong'oqdek mag'zi to'q she'rlar, ertak va balladalar, dostonlar yozib kelayotganiga quvonaman. Ustoz Quadrat Hikmat XX asrning 60-yillari boshida yosh Tursunboy Adashboyevga sifatli, pishiq, puxta she'rlar yozish hunarini «yuqtirgani», uning adabiyotga, xususan, bolalar adabiyotiga, she'riyatiga bo'lgan havas va ishtiyoqini to'g'ri o'zanga solib olovlantirgani uchun ham shoir yillar davomida ko'plab cho'g'li asarlar muallifi bo'lish baxtiga musharraf bo'ldi.

Tursunboy akaning adabiyot olamidagi ilk yutug'i o'ziga mos ustoz tanlay bilgani bo'ldi. Q.Hikmat bilan ustoz-shogirdlik munosabatlari nafaqat Tursunboy akaga, keyinchalik ustoz deya uning «etagi»ni tutgan Hamza Imonberdiyev, Sodiqjon Inoyatov, Zafar Isomiddinov, Ma'mur Qahhor, Erpo'lat Baxt kabi shoirlarga (jumladan, kaminaga ham) ancha-muncha naf keltirdi, ularning adabiyot bo'stonida tezroq oyoqqa turib olishlariga turtki bo'ldi.

Shogirdlar ustozdan, avvalo, ko'ngil buyurganini yozib, ko'ngil buyurmaganini yozmaslikni o'rgandilar. Pand, nasihat, quruq maqto'v va siyqasi chiqqan syujetlardan iborat «jonsiz», uzundan-uzoq misralarning, qo'shtirnoq ichidagi «she'rlar»ning umri qisqa bo'lishini tushunib yetdilar.

She'riy asarlarda, ayniqsa, ular bolalarga atab yozilgan bo'lsa, qofiyalar va qofiyalanishning to'liq bo'lishiga ne yetsin?! Deylik, dastlabki satrlari «bahor» va «dola» so'zlari bilan tugagan she'rning uchinchi va to'rtinchi satrlari, albatta, «nahor» va «bola» yoki shu so'zlarga ohangdosh so'zlar bilan yakunlanadi. Biroq, ustoz T.Adashboyev aksar she'rlarida bu taxlit qofiya va qofiyalanishlarga amal qilmaydi va... to'g'ri qiladi! Qofiyadosh so'zlarning me'yorida och holda bo'lishi, shaklning odatdan tashqari, ya'ni «silliq» emasligi ba'zan o'quvchi e'tiborini tezda o'ziga tortadi. Uni fikr-mushohada yuritishga chorlaydi. Shoirning «Uyaldi» nomli mana bu jajji she'ri o'quvchi fantaziyasini boyitishi bilan birga, uni tilimizning «tovlana» olishiga ham ishontiradi va tarbiyalaydi:

–Dada, bulut ortiga
Quyosh nega berkinar?
–Yuz yuvmagan boladan
Uyaladi, Erkinoy...

Ustoz she'rlaridagi «Peshxari-peshlari», «Yashil -tashir», «Sang'ib-chang'i», «O'pkalab-cho'kkalab», «Ko'pchidi-o'pchigi», «Zaptiga-kaftiga», «Joy edi-koyidi» kabi ko'plab qofiyalari o'z vaqtida adabiyotshunos olimlarimiz tomonidan e'tirof etilib, ijobiy bahosini olgan.

Shoirning ijodini aksariyat voqeaband she'rlar tashkil etadi. Bu yaxshimi, yomon? Tasodifmi yoki o'ylab amalga oshirilgan ishmi? Bu hol albatta yaxshi va oddiy tasodif emas.

Bolalar uchun yozilgan she'rlar, avvalo, tushunarli, sodda, ravon bo'lishi lozim. Mashhur bolalar shoiri e'tirof etganidek, bolalar uchun

yo'zilgan she'rning har bir misrasiga rasm chiza olish mumkin bo'lishi kerak. Buning uchun istalgan voqea, hodisa she'rga «xamirturush» bo'la oladi. Bolalar mavhum tushunchalardan ko'ra aniq hodisa, voqea predmetlarni to'g'ri his etadilar. Bolalar shoirining vazifasi kitobxonni zeriktirmaslik, unga quvonch hadya etish, ko'nliga sevinch solish, Vatanni ardoqlashga o'rgatish, ota-onani qadrlashga chorlash, bola tafakkurni badiyat orqali o'stirish, shakllantirishdir. Shu boisdan ham voqeaband she'rlar yozish shoirni o'z oldiga qo'ygan maqsadlariga tezroq yetkazadi. Jumladan, shoir «Ayamadi mo'ylabin» she'rida shunday yozadi:

Chalgan edi chigirtka
Sozni avjdan yuqori,
Tun yarmida uzildi
G'ijjagining bir tori.

Xayriyatki, baxtiga
Ustaxona, do'kon bor.
Lekin ishlar kunduzi,
Shoxdor qo'ng'iz – do'kondor.

Tongni kutib o'tirmay,
Ustani ketdi izlab.
Topib shoxdor qo'ng'izni
Iltimos qildi sizlab.

Chirildoqlar nag'masi
Chiqdi avjga-zaptiga.
– Qolmayin, – der ko'rikdan,
Kaftin ishqab kaftiga.

– Do'kon yopiq, ertaga
Kelgin, deb aytolmadi.
Chigirtkaning sazasin
Usta ham qaytarmadi.

Izzat-ikrom ko'rsatdi
Shoxdor qo'ng'iz e'zozlab.
Yulib bitta mo'ylabin,
G'ijjagin berdi sozlab...

Shoir yarim asrdiki, jahon bolalar adabiyotini muntazam ravishda o'qib, kuzatib keladi. Uning eng yaxshi namunalarini o'zbek tiliga o'giradi. Yosh kitobxonlar S.Marshak, K.Chukovskiy, Yu.Moris, O.Allanazarov, Q.Junushev, Ye.Yeluboyev kabi qator shoirlarning asarlarini T.Adashboyev tarjimasida o'qigan.

Tursunboy aka ona Vatanni o'ziga xos ohanglarda kuylaydi. U yosh kitobxonalarni tabiatni sevinchga, uni giyohidan tortib, tog'-u toshlarigacha asrab-avaylashga chaqiradi. Bunga pand-nasihat emas, avvalo, tasvirlash, qissadan hissa chiqarishga undash orqali erishadi.

Ustoz yangi-yangi she'rlari, parodiyalari, tarjimalari bilan «O'zbekiston adabiyoti va san'ati», «Afandi», «Mushtum», «Gulxan», «G'uncha», «Yoshlik» kabi qator gazeta va jurnallar sahifalarida qatnashib turadi. Jamoatchilik asosida O'zbekiston Yozuvchilari uyushmasi qoshidagi Bolalar adabiyoti Kengashini boshqarib keladi.

Ustoz hozir ayni ijodiy kuch-quvvatga to'lgan yoshda. Men ustozim, kichkintoylarning katta shoiri, sevimli Tursunboy Adashboyevga mustahkam sog'liq, uzoq umr va umri boqiy asarlar tilab qolaman.

Abdurahmon AKBAR,
O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan
madaniyat xodimi

KIM BILMAYDI BUXORONI?!

Avliyo, pirlar diyori,
Dini islom iftixori,
Sharif shaharlar tug'dori...
Tugamas maqto'v marjoni,
Kim bilmaydi Buxoroni?!
Ko'hna qadim odatlari,
Xoqon, Buxorxudotlari,
Madrasa-yu rabotlari,
Lol etmish ne-ne dahoni,
Kim bilmaydi Buxoroni?!

Somoniydur, Shayboniydur,
Mang'it-u Ashtarxoniyydur,
Ajab, hammasi foniyydur,
Valek tojdur boshda shoni,
Mangu boqiy Buxoroni!
Buxoriylar, Narshaxiylar,
Naqshband-u Daqiqiylar,
Haq yo'lida haqiqiylar,
Vatan tutgan shul ma'voni,
Kim bilmaydi Buxoroni?!

Minorai Kalon bunda,
Ham toqi zargaron bunda,
Baski, jismaro jon bunda,
Ulg'aytgan Ibni Sinoni,
Kim bilmaydi Buxoroni?!
Ibn Surayj, Abu So'g'diy,
Rubobiydan meros har kuy,
Alhoni Najmi Kavkabiyy,
Hanuz mutriblar devoni,
Kim bilmaydi Buxoroni?!

Ravon azal kuy va sado,
Istiqloldan dilda ziyo,
Mangulikka o'lmas navo
Yaratmish Mutal Burhoni,
Kim bilmaydi Buxoroni?!
Har gumbazda yulduz barqi,
Mahobatli qadim Arki,
Bog'i bihishtdan yo'q farqi,
Jannat o'rganar oroni,
Kim bilmaydi Buxoroni?!

Sitorai Mohi xosa,
Chor tarafda chil darvoza,
O'g'lona – sher, qiz – gulzoda,
Ramzidir ishq-u vafoni,
Kim bilmaydi Buxoroni?!
Shahrud, Labi hovuz zilol,
Suvlarida suzgay Hilol,
Osiyoning yuzida xol,
Tugamas madhi dostoni,
Kim bilmaydi Buxoroni?!

Romitonmi yo Shofirkon,
Qorako'lmi yoxud Kogon,
Biri-biridan xushmakon,
Dasturxonda aziz joni,
Kim bilmaydi Buxoroni?!
Tavob aylab, yana qaytdim,
Borib ko'rماغanga aytdim,
Shul erur oxir shoh baytim:
Hayfdir umri jovidoni,
Kim ko'rmasa Buxoroni,
Kim bilmasa Buxoroni!

Muhiddin OMON

ASL YOSHLIK DEBOCHASI

O'n sakkiz yoshimni universitet auditoriyalarida kutib olganman. Chunki xuddi o'sha kuni imtihon topshirgan edim. Imtihonni a'loga topshirib bo'lganimdan keyin domlamga: «Bugun mening tug'ilgan kunim, a'lo baho oldim, bu onamga eng zo'r sovg'a bo'ladi», deya quvonchim ichimga sig'may minnatdorchilik bildirganman. U kishi esa: «Bu gapni imtihonga kirgan zahoti aytmay sizmi, so'ramasdan «5» sovg'a qilardim. Endi nima sovg'a qilsam ekan, eh-ha, yangi kitob xarid qilgandim, shuni beraman», deb kitob sovg'a qilganlar.

O'n sakkiz yosh aslida o'smirlikning poyoni, asl yoshlikning debochasi. Bu yoshda odam o'zini shirin orzu-xayollar og'ushida, naq osmon-u falakda uchib yurgandek his qiladi. Hamma unga kulib qarayotgandek tuyuladi, ko'ziga hammayoq go'zal bo'lib ko'rinadi. Shu bilan birga, o'n sakkiz yoshda odam ancha sergak tortib, do'st bilan dushmani, yaxshi bilan yomonni ajrata boshlaydi. Hammani qoyil qoldirish uchun ezgu ishlar qilishga intiladi.

O'n sakkizimda mening juda ko'p do'stlarim bor edi. Ular bilan o'qigan kitoblarimiz haqida soatlab bahslashardik, o'zimizcha she'rlar to'qirdik, hikoyalar yozardik. Eng katta orzuimiz esa o'qishni tezroq bitirsag-u, o'zimizni ishda ko'rsatsak. Biz shu yoshga xos bo'lgan eng oliy tuyg'u kitobiy, xayoliy sevgi-muhabbat haqida emas, oddiy, hayotiy sevgi, vafo va sadoqat haqida orzu qilardik. O'n sakkizimda bu ilohiy tuyg'u mening qalbidam ham mehmon bo'ldi va u hamon toshga bitilgan naqshdek yuragimga muhrlanib qolgan. Bu esa hayotda o'z yo'limni topishimga, o'z kasbim bo'yicha yaxshi mutaxassis bo'lib yetishishimga doim yo'lchi yulduz bo'lgan.

**O'n sakkizga kirmagan kim bor,
Bog'idan gul termagan kim bor?..**

Ha, har kimga ham sevgi bog'idan gul terish nasib qilsin!

*Hikoyat MAQSUDOVA,
«Yilning eng faol jurnalisti – 2007»
tanlovi sovrindori*

Temur, SALAHOV chizgan rasmi

SHE'RLARIM HAM
O'ZGACHA
BUGUN

Adabiyotga, she'riyatga mehrim bo'lakcha. Mo'jazgina kutubxonamdagi kitoblarning aksariyati she'riy kitoblardan iborat. O'zim ham she'rlar qoralab yuraman. Avvallari o'yinchog'-u qo'g'irchoqlarim, kuchukcham-u mushukcham haqida she'rlar yozardim. Insonning yoshi ulg'aygani sari his-tuyg'ulari ham o'zgarib boraverarkan. Hozir yoshim 18 da. Dunyo ko'zimga yana-da ko'rkamroq, atrofidagi odamlar bir-biridan go'zal, dugonalarimning chiroyi kundan-kunga ochilib borayotgandek ko'rinyapti. O'zimning fe'l-atvorimni ham anglolmayapman: bir qarasangiz, kayfiyatim ko'tarinki, qo'shiq xirgoyi qilgim keladi, yana bir qarasangiz, allaqanday tushkunlik holatiga tushib qolaman. She'riy mashqlarimning mavzulari ham o'zgacha bugun. Ulardan birini siz ham o'qib ko'ring-a:

TUYG'U ISTAYDI

Qizlar borki, barisin ko'ngli
Taqdirdan bir tuyg'u istaydi.
Hissiyotga limmo-lim yurak
Sevib-sevilishni istaydi.

Mayli, go'zal, xushro'y bo'lmasin,
Lekin qalbi doim intizor.
Go'zal qizlar kabi unda ham,
Sevilishga bir intiqlik bor.

Xayollari bir qush misoli,
Doim ko'kda qiladi parvoz.
Hech biringiz rad etolmaysiz,
Ushbu istak har bir dilga xos.

Har bir qizning yuragi birday,
Mavodan bir hisni kutadi.
Gar benasib aylasa falak,
Taqdirdan o'ksib o'tadi.

Umidingiz uzmangiz aslo,
Sevgi qalbga bo'lmasa mehmon.
Kuting, hali hayot oldinda,
Unga bering yana bir imkon.

Muhabbatning shaffof ko'lidan,
Hali bahra olar bu dillar.
Ham sevilib, sevib, chambarchas,
Bog'lanadi bu sof ko'ngillar.

*Ma'fura JAMOLIDDINOVA,
Toshkent viloyati, Zangiota tumani*

NOMI «SEVGI» EMISH...

Salom qadrdonim «Tong yulduzi»! Sizlarga maktub yo'llashimdan maqsad bir voqeani aytib bermoqchiman: maktabimizda Shuhrat va Furqat ismli, oralaridan qil o'tmas qadrdon ikki do'st bor edi. Ularning ahilligiga hamma havas qilardi. Tasodifni qarangki, har ikkisi bir qizni sevib qolishibdi. Lekin buni bir-birlaridan sir tutishibdi. Kunlardan bir kun u qizning Furqatni yoqtirishi oshkor bo'lib qolibdi. Shu kundan boshlab ikki qadrdon

do'stning orasiga sovuqchilik tushibdi. Hatto o'zaro urishib qolishgacha borishibdi. Bir qizni deb ikki qadrdon do'stning do'stligi, ahilligi ayanchli yakun topibdi...

Sevgi bu juda go'zal, samimiy tuyg'u, u kishini faqat ezgulikka yetaklaydi, deyishadi. Lekin, aksincha ham bo'lishi mumkin ekan-ku. Menimcha, bunday munosabatlar o'yinqaroqlikdan boshqa narsa emas. Tengdoshlarim «sevgi» deb atayotgan bu mojarolar haqiqiy muhabbat emas, unga qilingan bir havas, taqlid, deb o'ylayman. Har kimga ham nasib qilavermaydigan bu go'zal, ilohiy tuyg'uni his qilishga biz hali ancha yoshlik qilamiz.

Bu noxush hikoyamni gazetada yoritsangiz, qalin do'st tutingan tengdoshlarimga ibrat bo'lsa, ajabmas.

*Diyora JALILOVA,
Samarqand viloyati,
Bulung'ur tumanidagi
2-o'rta umumta'lim maktab o'quvchisi*

BO'YDOR DARAXT

Eng baland daraxtlar qatoridan joy olgan sekvoja-dendron (balandligi 140-145 metr) yirik salobatli daraxt. Uning pastki qismining aylanasi 46 metrgacha yetadi.

«Amerika pahlavoni» deb nom olgan by daraxtning asl makoni Koliforniyaning baland tog'laridir. Bu daraxt fanga bir asr muqaddam ma'lum bo'lgan. Uni dastlab «Koliforniya qarag'ayi, mamont daraxti» deb atashgan. Amerikalik botaniklar esa mazkur daraxtga «Vashingtoniya gigantiya» deb nom berishgan.

Shunday qilib, Koliforniyadan topilgan daraxtning nomi uzoq yillar sekvoja gigantiya deb ataladi. Oradan ko'p vaqt o'tgach, o'simlikning ilmiy nomiga yana o'zgarish kiritildi, ya'ni 1939-yili u hozirgi sekvoja-dendron gigantiya nomini oldi.

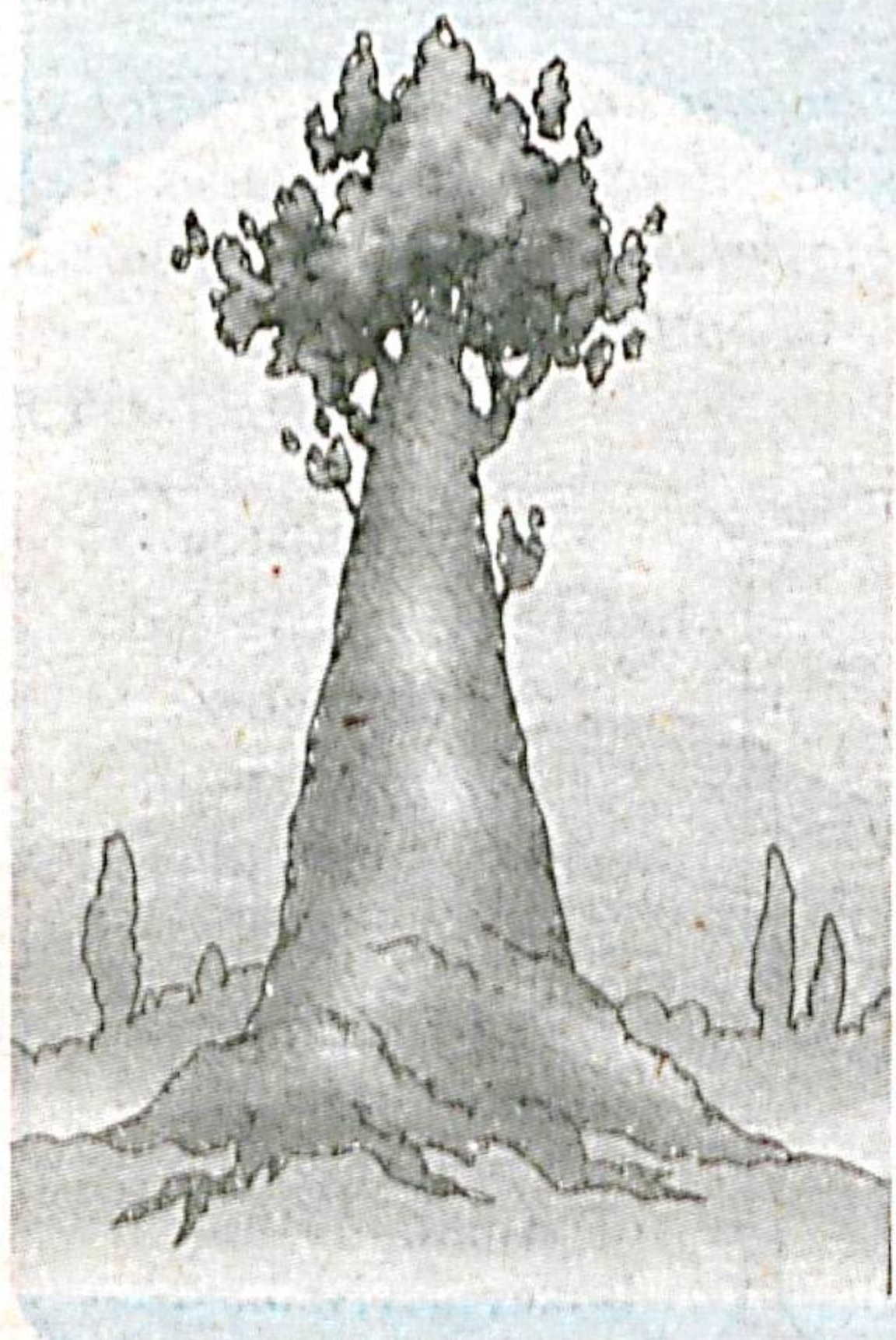
XANDONPISTA

Yer yuzida xandonpistaning 20 ga yaqin turlari mavjud. Markaziy Osiyoda xandonpista tabiiy holda o'sadi. U buta yoki daraxt bo'lib, yong'oqli mevalar oilasiga mansub. Aprel oyida gullaydi, iyul, avgustda mevasi pishib yetiladi.

Xalq tabobatida mevasi, bargi, yeli, shoxchalari ishlatiladi. Urug'i, urug' damlamasi kamqonlikda, sil, oshqozon, jigar xastaliklarida shifo bo'ladi. Sariq kasalda naf keltiradi. Toliqqan bemorlarga darmonbaxsh omil sifatida buyuriladi, chunki uning mag'zi miya va yurak faoliyatiga samarali ta'sir qiladi.

Xandonpistani me'yorida iste'mol qilish kerak. Sababi, meva tarkibidagi oqsillar allergiya chaqirishi mumkin.

O'qi, qiziq!

BUGUNNING

Aziz bolajonlar,
«Yangi avlod – 2007»
bolalar ijodiyoti festivali
g'oliblari bilan tanishtirishda
davom etamiz.

Tanishing! Iftixor No'monov 13 yoshda.
Andijon viloyati, Paxtaobod tumanidagi 7-bolalar

«YANGI AVLOD»LARI

musika maktabi o'quvchisi. Iftixor tuman, viloyatda o'tkaziladigan barcha madaniy tadbirlarda faol qatnashib kelmoqda. «Ona Vatan, seni kuylayman» ko'rik-tanlovida 2-o'rin, «Yosh maqomchilar» ko'rik-tanlovida 1-o'rinni egallagan. Iftixor doim izlanishda. Bu yo'lda oila a'zolari ham uni doim qo'llab kelmoqdalar.

2007-yil Iftixor uchun quvonchli keldi. U «Yangi avlod – 2007» bolalar ijodiyoti festivali g'olibi bo'ldi.

Sevimli sport turi: futbol. Iftixor ayni paytda g'ijjak chalishni ham o'rganmoqda. Uning yagona orzusi el sevgan san'atkor bo'lish.

Nazokatxon TOJIBOYEVA

Tabobat ilmining bobokaloni Abu Ali ibn Sino bir odamga dedi:

– Odam taomni yeydi, lekin taom ham odamni yeydi.

– Iye, bu qanaqa taom?

– Haddan tashqari ko'p yeyilgan taom. Ulug' odamlar hamisha me'yorida ovqatlananganlar.

O.BALZAK

SOCH TO'KILISHI

Qizlarimizning sochlari ilgari beligacha tushar edi, hozir ham ko'p gazetxonlarimiz sochlarini baquvvat, chiroyli qilishni jon dildan xohlaydilar.

Rivojlanish va qarish har bir odamga xos holat. Ba'zan yosh yigit-qizlarning to'satdan sochi, qoshi, kipriklari to'kilib, hech narsa qolmaydi. Buning sabablari ko'proq markaziy nerv sistemasining kasalliklari, yuqumli teri xastaliklari, ichki sekretiya bezlar faoliyatining buzilishi va hokazodir. Bunday hollarda siz bolalar shifokoriga murojaat qilishingiz kerak.

Ko'pincha bunday bolalar o'zboshimchalik qilib o'zlaricha

birovni maslahati bilan bozordan har xil kremlar xarid qilib suraveradilar, lekin, afsuski, bunday «yuzaki» davolanish naf bermaydi. Soch to'kilishini davolashdan oldin uning asosiy sabablarini aniqlash lozim.

Siz o'z sochlaringizni qanday qilib barvaqt to'kilishidan to'xtatishingiz mumkin? Buning uchun haftada 1 marta boshni qatiq bilan yuvish, kunora uqalab turish kerak. Shu bilan birga, vitamanga boy mahsulotlar, salatlar yeb turish tavsiya etiladi.

Har biringiz shaxsiy gigiyenaga rioya qilishingiz lozim, shuningdek, siz o'z soch tarog'ingizni birovga bermasangiz, birovning bosh kiyimini kiymasangiz, kifoya. Sochingizni orqaga qattiq tortib bog'lash ham zararlidir.

Qoshni terish, sun'iy kiprik qo'yish soch ildizlariga katta salbiy ta'sir ko'rsatadi, soch o'sishini sekinlashtiradi va infeksiya tushishiga olib keladi. Soch har kuni parvarishga muhtoj, faqat shundagina soch to'kilishi to'xtaydi va o'zining eski ko'rinishiga qaytadi.

Tohir IBROHIMOV,
tibbiyot fanlari doktori, professor

O'N XIL YO'NALISHI BOR

Sergeli politexnika kasb-hunar kolleji poytaxtimizdagi nufuzli bilim maskanlaridan biri hisoblanadi. Bu yerda ta'lim olayotgan bir ming yetti yuzdan ortiq o'g'il-qizlar xalq xo'jaligining o'n xil yo'nalishi bo'yicha puxta mutaxassis bo'lib yetishadilar.

Ustoz va murabbiylar bayrami oldidan kollej direktori Xayrulla aka Qoraboyev huzurida bo'lib, u kishi bilan bizni qiziqtirgan masalalar borasida suhbatlashdik:

– Xayrulla aka, bolalar orasida asosan qaysi kasblarga qiziqish kuchliroq?

– Bizda moliya, hisob, menejment, avtomobillarga texnik xizmat ko'rsatish va ta'mirlash, tikuvchilik ishlab chiqarish, informatika va axborot texnologiyalari hamda bino va inshootlar qurilishi sohalar bo'yicha bilim beriladi. Nazarimda, barcha yo'nalishlarda ham talabalar zo'r ishtiyoq bilan bilim olishmoqda.

– Kollej atrofi chinniday toza. Kishi havasini keltiradi. Bunga erishishning o'zi bo'lmasa kerak?..

– Talabalarga kollej ularning o'z uylaridek ekanligini ta'kidlashdan charchamaymiz. Chunki ularning ko'p vaqti shu yerda o'tadi. Ozoda va shinam joyda saboq olishga nima yetsin?! Qolaversa, kollejda «Yashil patrul» harakati faol ish olib boradi. Ular tevarak-atrof tozaligini birinchi galda nazorat qilib turishadi.

– Tartib-intizomni yaxshi ko'rarsiz-da...

– Bizga juda katta mas'uliyat yuklatilgan. Darslar boshlanib to nihoyasiga yetguncha har bir talabaga mas'ulmiz. Bundan tashqari, har bir kishi tanlagan yo'nalishi bo'yicha puxta mutaxassis bo'lib yetishishi uchun ham bor imkoniyatlarni ishga solamiz. Bizning talabalar borgan joylarida bimalol ishlab ketishlarining ham siri shunda bo'lsa kerak.

– Tikuvchilik yo'nali-shidagi qizlar asosan o'zlari tikkan kiyimda yurisharkan.

– Albatta, ularga o'qish jarayonida katta talab qo'yiladi. O'qishni bitirgan

qizlarimiz har qanday tikuv mashinasida bimalol ishlay oladigan darajaga yetadilar.

– Talabalarni sport bilan shug'ullanishlariga e'tibor qanday?

– Bolalarning sog'lom bo'lishi uchun qayg'urish har birimizning burchimizdir. Xalqaro respublika musobaqalarida ishtirok etadigan talabalarimiz bor. Ular safi yana-da kengayishi uchun muntazam ravishda sportni biror-bir turi bo'yicha musobaqalar o'tkazib kelinmoqda.

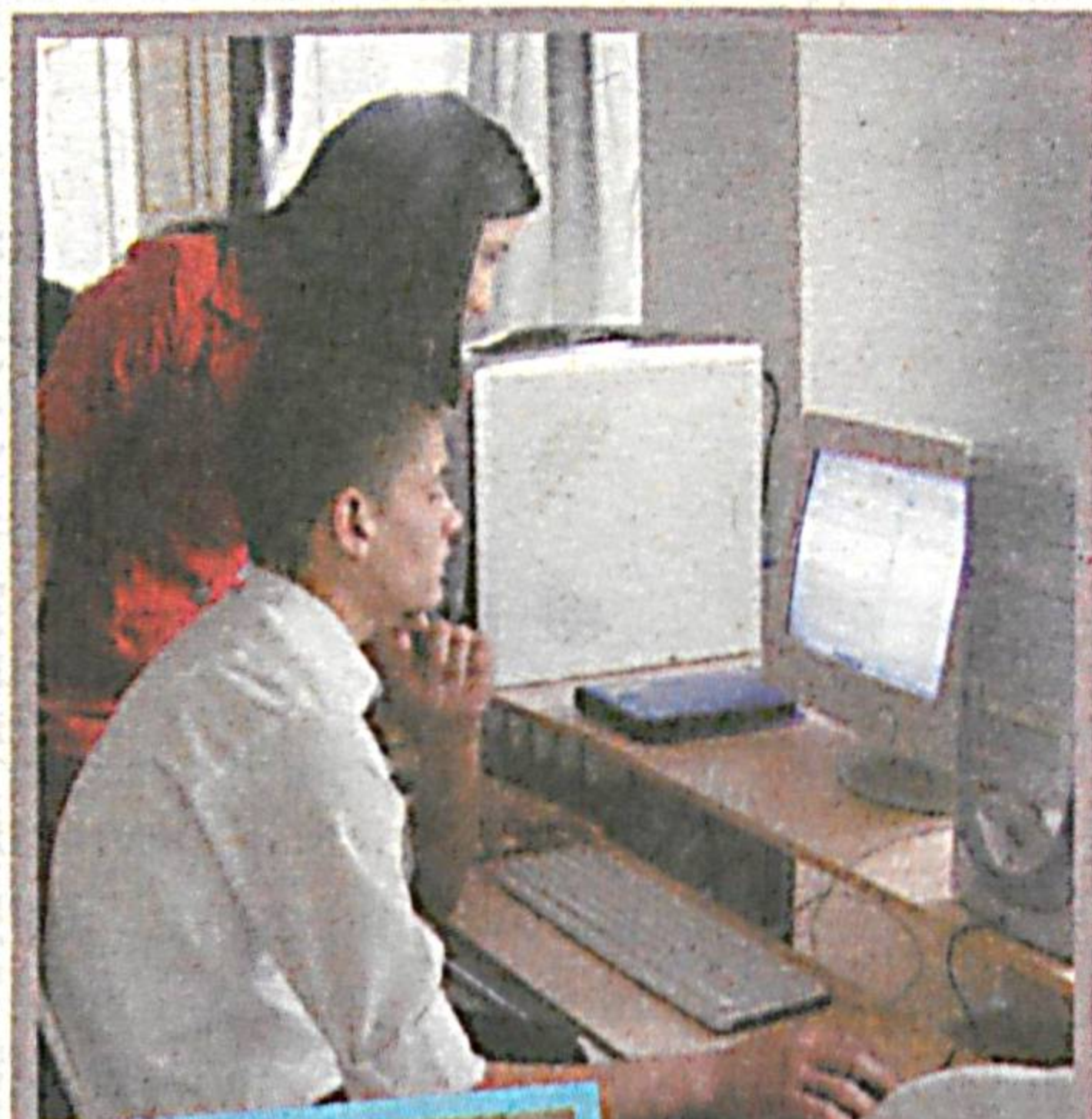
– Ustoz va murabbiylar kuni yaqinlashmoqda. Shu munosabat bilan dildan kechayotgan o'ylaringiz?

– Avvalambor, ustoz va murabbiylik bu ulug' kasb. Shu

munosabat bilan Jizzax viloyati, Jizzax tumanidagi 30-umumta'lim o'rta maktabdagi ustozlarimga o'z minnatdorchiligimni bildirmoqchi edim. Shu bilan birga, kollejimizda uzoq yillardan beri fidokorona mehnat qilib kelayotgan Ahmad aka Nazarov, Lutfiya opa Odilova, Sayyora opa Ochilova va Klara opa Joldosovalarni ham bayram bilan muborakbod etaman.

– Tahririyat jamoasi ham kollejdagi ustoz va murabbiylarni kasb bayrami bilan qutlaydi. Yosh avlodni tarbiyalashdek sharaflilik ishlaringizda omad hamisha yor bo'laversin!

Yusuf ABDULLAYEV

Muassislari:

O'zbekiston Matbuot va axborot agentligi,
O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi,
«KAMOLOT» yoshlar ijtimoiy harakati Markaziy Kengashi,
«SOG'LOM AVLOD UCHUN» hukumatga qarashli bo'lgan xalqaro xayriya jamg'armasi.

BOSH MUHARRIR:
To'liqin HAYITOV

Dizayner va sahifalovchi:
Fazliddin SHOYODGOROV
Navbatchi:
Sayyora JO'RAYEVA

Gazeta
O'zbekiston
Matbuot va
axborot
agentligida
0208-raqam
bilan 2007-yil
2-fevralda
ro'yxatdan
o'tgan.

TAHRIR HAY'ATI:
G'ayrat SHOUMAROV,
Dilbar ALIMJONOVA,
Qahramon QURANBOYEV,
Jabbor RAZZOQOV,
Feruza JALILOVA
(Bosh muharrir o'rinbosari),
Dilmurod RAHMATILLAYEV,
Dilshoda DADAJONOVA

Manziliimiz:
700129,
Toshkent shahri,
Navoiy ko'chasi, 30-uy.
Obuna indeksi: 198.
e-mail: tong1924@mail.ru
Tel: 244-27-25, 244-63-08
Tel./faks:
(99871) 244-38-10

Rassom:
Feruza MATYOQUBOV

«O'zbekiston»
nashriyot-matbaa ijodiy
uyida chop etildi.
Haftaning
dushanba kuni chiqadi.
Shakli A-3,
2 bosma taboq.
ISSN 2010-6092

Adadi - 21292
Buyurtma N: J 5967